

הוי אנשים גיבורי-החיל! הן מני-אז קבלנו עלינו, לבלתי עבד את הרומאים, וגם לא אדונים אחרים, זולתי את אלוהים לבדו, כי רק הוא מושל האדם באמת ובצדק. והנה הגיעה השעה המצווה עלינו להשלים בפעל-כפינו את משאת-נפשנו, ואל נעטה בשעה הזאת קלון עלינו. ואחרי אשר בחלה נפשנו בעבדות שאין בה סכנה, לא נבחר לנו הפעם חיי-עבדות עם שפטים נוראים - והן זה יהיה חלקנו מאת הרומאים, אם נפל חיים בידם. כי הנה אנחנו היינו הראשונים להרים יד בהם, ואנחנו נשארנו האחרונים להלחם אתם. והנה אני חושב, כי צדקה עשה אתנו אלוהים בתתו בידנו למות מות גיבורים בני-חורין, כאשר לא היה לאל-יד אחינו, אשר באה מפלתם כחתף. והנה גלוי וידוע לפנינו, כי מחר יבוא אידנו, אך הרשות נתונה לנו לבחור מות-גיבורים, או ומחמדי-עינינו יחד. הן יבצר מן האויבים להניא את עצתנו זאת, אף כי כל חפצם הוא לתפשונו חיים! וגם ממנו יבצר לנצח אותם במלחמה. ואמנם מתחלה, לעת אשר קמנו להלחם בעד חירותנו ותלאות רבות מצאונו מידי אחינו, ועוד גדולות מאלה מידי אויבינו, - אולי אז היה עלינו לתכן את רוח אלוהים ולהבין, כי חתם את גזר-דינו על זרע היהודים אשר אהב לפנים. כי לי הוסיף להאיר את פניו אלינו או רק רגע קטן קצף עלינו, כי אז לא הסתיר את פניו מראות את האובדן הגדול הזה ולא הסגיר את עיר-קדשו לאש ולהריסות האויב.

ואנחנו - האמנם נדמה בנפשנו להינצל לבדנו מכל זרע היהודים ולשמור על חירותנו, כאלו לא חטאנו לאלוהים ולא דבק עול בידינו - תחת אשר למדנו גם אחרים להרע? התבוננו וראו! הנה הראה לנו אלוהים, כי כל ביטחוננו היה הבל ותהו, בהביאו עלינו צרה נוראה להוביש את תקוותינו הטובות. כי תכונת משגב המבצר לא הייתה לנו לישועה, ועם כל הלחם הנמצא בידינו לשבע והמון הנשק הגדול וכל הכבודה הרבה והעצומה בושנו מכל תקוותינו ולא נוכל להציל נפשנו, - אין זה כי-אם יד אלוהים עשתה זאת! הן לא במקרה הפכה האש הנטויה לקראת האויב את פניה אל החומה, אשר הקימו ידינו. רק אות עברה הוא, גמול חטאותינו הרבות, אשר חטאנו במשובה ובזדון לאחינו בני-עמנו. ואמנם על הדברים האלה לנו לתת דין וחשבון לא לפני הרומאים אויבי-נפשנו, כי-אם לפני האלוהים, ונוח יהיה לנו משפטו ממשפט השונאים. על-כן תמותנה-נא נשינו בטרם נטמאו, ימותו-נא בנינו בטרם טעמו טעם עבדות. ואחרי-כן נגמול איש לרעהו חסד-גיבורים, ומה טוב ומה יפה יהיה בנשאו את חירותנו אלי-קבר, ולפני מותנו נשחית באש את הרכוש ואת המבצר. ויודע אני נכונה, כי יתעצבו הרומאים אל לבם, אם לא יתפשונו חיים, ויבושו מתקוותם למצוא שלל. רק את הצידה נשאיר להם, למען תהיה לעדה אחרי מותנו, כי לא ספנו ברעב ובמחסור, כי-אם בחרנו במות מחיי-עבדות, כאשר קבלנו עלינו מראש."

אלה הדברים אשר דבר אלעזר. אך דבריו לא נכנסו אל לבות כל העומדים עליו. אמנם רבים מהרו לשמוע לעצתו, וכמעט ניגשו בתאוות-נפש למלא אחריה, בחשבם, כי טוב ויפה יהיה להם המוות. אולם רכי-הלב בהם התעוררו לחמול על נשיהם וטפם ושוו למד עיניהם את המוות העתידי לעצמם, והביטו זה אל זה ודמעות עיניהם ענו בהם, כי אין דעתם נוחה מהמחשבה הזאת. ואלעזר ראה את מרך-לב האנשים, אשר לא קמה בהם רוח לשמוע לעצתו הכבירה, וחרד פן ימסו באנחותיהם ובדמעותיהם את לב גיבורי-החיל-אשר הטו אזן לדבריו, ועל-כן לא חדל לדבר על לבם, כי-אם עמד על רגליו מלא קומתו בלב נכון וברוח אדירה ודבר אליהם דברים נשגבים על נצח נשמת האדם (במקור: על דבר אי-המות אלמות של הנשמה). וקרא אליהם בקול גדול וחזק, בנעצו את עיניו בבוכים:

"מה מאד נכזבה תוחלתי! אמור אמרתי בלבי, כי אני יוצא למלחמת החירות ואתי אנשים גיבורי-חיל, אשר קבלו עליהם לבחור בחיי-כבוד או במות, והנה לא נבדלתם מכל החשכים בגבורתכם ובעז-רוחכם, ויראים אתם את המות הזה, הבא לפדותכם מצרות נוראות, תחת אשר היה לכם לקבלו מבלי התמהמה ומבלי חכות לעצתי. הן מאז, מן היום אשר הגענו לבינה, למדונו חקי תורתנו, תורת אלוהים, וגם אבות-אבותינו הראונו זאת במעשיהם ובגדל נפשם, כי אסון האדם הוא החיים ולא המוות (הכוונה כמובן: עולם-הזה, ולא עולם-הבא). כי המוות קורא דרור לנשמות ושולח אותן לשוב אל נווה הטוהרה, אשר שם ביתן, לבלתי תוספנה עוד לכאוב; וכל העת אשר הן אסורות בגוויה הבלה (בגוף) ושבעות רגז יחד עמה הן באמת חשובות כמתות. כי לא ייכון הקשר בין חלק האלוהים ובין החלק הבלה.

ואמנם הנשמה חושפת את כוחה הגדול בעודה אסורה בגוף, כי היא עושה אותו לכלי מקבל רשמי החושים, וגם היא מניעה אותו באין רואה ומגדלה ומרוממה אותו במעשים מעל לתכונתו הכלה (הנפסדה, החדלה); אולם אחרי אשר תפטר הנשמה מהסבל המושך אותה אל האדמה, הדבק בה, ותגיע אל משכן נחלתה, רק אז תחליף כוח-נצחים ותגבר אונים באין-מעצור מעברים, ולא תראה עוד לעיני אדם, כי תהיה כאלוהים. והן אין רואה אותה גם בעודה בגוף, כי היא נסתרה מן העין בבואה אליו ונעלמה בצאתה ממנו. ורק תכונה אחת לה - כי אין כליון שולט בה, והיא סיבת כל התמורות אשר בגוף, וכל אשר תיגע בו הנשמה יחיה ויפרח, וכל אשר תרחק ממנו יבלה וימות. כה גדול חלקה בנצח!

השנה תהיה לנו למופת נאמן על צדקת דברינו, כי בעת השנה אין הגוויה מושכת אחריה את הנשמה, והשעה היא שעת מנוחה נעימה לנשמות העזובות לנפשן, והן באות בסוד האלוהים, הקרוב אליהן, ומשוטטות בכל יצופות עתידות רבות. ולמה זה נירא מות - תחת אשר אנו אוהבים את המרגוע בעת שנתו? והלא איוולת היא בלבנו לרדוף אחרי החרות בחיים (בעולם-הזה), בעוד עיננו צרה בחרות-נצחים (בעולם-הבא). והנה אם נלך בדרכים, אשר למדנו מאבותינו, עלינו לתת מופת לרבים ולקבל את המות באהבה, ואם נבקש עדי-אמת בקרב הנכרים, נתבונן אל דרכי אנשי הדו, השוקדים על דרכי החכמה כל ימיהם. האנשים המשכילים האלה נושאים את על חיי-הבלם בלי-חמדה, כי חלדם נחשב בעיניהם לעבודה זרה, אשר נזרה עליהם מידי שמים, וכל ישעם וחפצם להתיר את הנשמות ממאסר הגיויות, ובאין צר ומצוק ולחץ נגד פניהם, רק מעצם תשוקתם לחיי-נצחים הם גולים את אזני חבריהם, כי עוד מעט ילכו ואינם, ואין איש מניא את עצתם, כי-אם כל האנשים מתברכים בהם, וכל אחד נותן בידיהם פקודות (בשורות) לאחיו (המתים), והם מאמינים בלבב שלם, כי חיי הנשמות יחד הם נצח ואמת. ואלה (ההולכים למות) שומעים את דברי הפקודות, ואחרי-כן הם נותנים את בשרם לאש, למען אשר תצא הנשמה בטהרה מן הגוף, ומתים לקול שירה וברכה. ונוח לאוהביהם לשלוח אותם לקראת המות מאשר ליתר האנשים לשלוח את בני-עירם לדרך רחוקה, והם (החיים) בוכים על מנת-חלקם ומהללים את המתים, כי זכו לעמוד במערכות הכתובים לחיי-עולם.

ואיך לא נבוש ונכלם, אם נפל ברוחנו מההדים, ובמורך-לבנו נעטה חרפה רבה על חקי תורתנו, אשר קנאו בהם כל בני-האדם? ולו גם למדנו לראשונה את הפך הדבר הזה, כי החיים הם תכלית הטוב לאדם והמוות הוא אסון נורא, הנה השעה מיצוה עלינו ודורשת ממנו לשאת את המוות בלב נכון, כי רצון אלוהים הוא, ולא נוכל להימלט מן הגזרה. ורואה אני, כי מימי-קדם הוציא אלוהים את המשפט הזה על כל זרע היהודים ואין לנו עצה למצוא ישועה ממנו, אם נמאן הפעם לפרש מן החיים. ואל תלמדו חובה על עצמכם ולא זכות על הרומאים, כי במלחמתנו אתם אבדנו כולנו. הן לא יד גבורתם עשתה זאת, כי-אם כוח נעלה מהם היה סבת הדבר ונתן להם להתיימר בניצחון. האם בנשק הרומאים נפלו היהודים היושבים בקיסריה? הן לא עלה על לבם למרוד ברומאים, ובעוד הם מקדשים את יום-השבת קפץ אליהם המון אזרחי קיסריה ושחט אותם עם נשיהם וטפם, בטרם הספיקו לעמוד על נפשם, ולא שם את לבו לדברי הרומאים בעצמם, אשר הודיעו, כי רק אנו המורדים לאויבים נחשבים בעיניהם. ואולי יאמרו, כי יושבי קיסריה היו אנשי-ריב כל הימים לשכניהם היהודים ומצאו הפעם שעת-הכשר לכלות בהם את חמתם הישנה, אך מה נדבר על-דבר היהודים בבית-שאן? הן אלה ערבו את לבם להלחם ליונים בנו, ולא זכרו ברית-אחים לנו במלחמתנו עם הרומאים; ואמנם הרבה הועילה להם אהבתם ואמונתם לאלה (ליונים)! הם נרצחו בידיהם בעינויים קשים עם כל בני-ביתם יחד, וזה היה שכרם, אשר קבלו חלף אמונתם בברית. והרעה, אשר לא נתנו לנו לעשות לאלה (ליונים), נתנה בראשם, כאלו הם זממו לעשותה.

הלא תדעו, כי אין אף אחת בכל ערי סוריה, אשר לא המיתה את היהודים היושבים בקרבה, אף כי היהודים האלה היו לנו שונאים קשים ורעים מהרומאים. ככה עשו יושבי דמשק, אשר לא ידעו אף לבדות איזו עלילה שיש בה טעם, ומלאו את עירם רצח תועבה, בשחטם שמונה-עשר אלף נפש יהודים ונשיהם יחד. וגם שמעו אוזנינו, כי מספר היהודים, אשר מתו מות-עינויים בארץ מצרים, עלה על ששים אלף נפש. אמנם היהודים האלה מתו ככה, כי ישבו בארץ לא להם ולא יכלו להשיב לשונאיהם אל חיקם - אולם מה היה לאחינו היושבים בארץ נחלתם, לכל אלה אשר קראו מלחמה על הרומאים? הנבצר מהם דבר, למען חזק את לבם בתקווה נאמנה לנצח את שונאיהם? הן נשק נמצא בידם למכביר וחומות ומצודות נשגבות היו להם ורוח נערצה עוררה אותם למלחמה בעד החרות,

ולבם היה לב-גבורים אשר לא ישוב מפני כל, וכל אלה יחד עודדו אותם למרד. אבל רק למצער הועילו להם כל אלה, ובנשואם את תקוותינו למעלה נהפכו והיו למקור תלאות נוראות. נפלו, נפלו כל משגביהם! כלם כרעו לפני האויבים, כאלו הוכנו לפאר את ניצחונם, ולא להיות לישועה לכל החוסים בהם. ועלינו לומר: אשרי הנופלים בקרב, כי מתו בהילחמם בעד חירותנו ולא במכרם אותה (לאויבים). ומי לא ינוד לגורל ההמון הרב, אשר נכנע תחת ידי הרומאים? ומי לא ימהר לבחור במות, בטרם ראו עיניו ברעה אשר מצאה אותם? אלה כרעו למות תחת כלי-המשחית, אלה נשרפו באש, אלה נפחו נפשם תחת שוטי מציקיהם ואלה - נאכל חצי-בשרם בשני חיות רעות, ועוד נשארו בחיים ונקדשו לסעדה שנית להיות להן לטרף, לשעשע את לב השונאים ולמלא פיהם שחוק. אולם מאמין אני, כי יש עוד אומללים מאלה - כל אלה אשר נשארו חיים, המתפללים כל היום למות ואיננו! ואיה (היכן) העיר הגדולה, עיר ואם לכל זרע היהודים, עם חומותיה הרבות והבצורות עם כל חוסן מצודותיה ותפארת מגדליה הנאדרים, היא אשר צרה מלהכיל את כל הכבודה הרבה הערוכה למלחמה, ולא היה מספר לרבבות האנשים המתנדבים להלחם למענה? איה הקריה הנאמנה, אשר אמרנו, כי אותה אווה אלוהים למושב לו? עד היסוד נהרסה, נהפכה משרש, ורק זכר אחד נשאר לה - מרבץ מחריביה על משואותיה! הזקנים יגיעי-כח מתאבקים באפר הר-הבית ונשים אחדות מסתופפות בה, אשר השאירן השונאים בחיים להתעלל בהן בחרפה ובכלמה. וכי ישיב אחד ממנו זאת אל לבו-היעצור כח להביט אל אור השמש, אף אם לא יהיו חייו תלויים לו מנגד? מי האיש, אשר מלאו לבו לשנוא את עיר אבותיו, מי האיש רך-הלבב החפץ חיים, אשר לא יתמרמר בלבו, כי עודנו חי כיום הזה? הוי מי ייתן מותנו כולנו, טרם ראו עינינו את העיר הקדושה היא נהרסה בידי האויבים, ואת היכל-הקדש מחלל ונתץ.

והנה שעשעה נפשנו תקווה, הנאה לאנשי-חיל, אולי תמצא ידנו לקחת מאויבינו את נקמת ירושלים, ואחרי אשר נכזבה תוחלתנו והשאירה אותנו לבד בצרה גדולה, נמהר לבאר לנו מיתה יפה. נרחם על נפשותינו ועל נפשות עוללינו ונשינו בעוד לאל-ידינו לרחם עליהם. הן למות נולדנו ולמות הולדנו את צאצאינו, ומן המות לא ימלטו אף המאשרים בבני-האדם. אולם חיי חרפה ועבדות ומנת הרואה בקלון אשתו ובניו - כל אלה הרעות לא נגזרו על האדם מבריתו, ורק ממרר-לב נושאים האנשים את סבל הנוראות האלה, כי סרבו לבחר מות בשעת הכשר. והנה בגבורה וברוח נדיבה מרדנו ברומאים, וכאשר קראו לנו זה מקרוב להכנע בפניהם ולהציל את נפשותינו, לא שמענו לקולם. ומי בקרבנו לא יבין את עצם עברתם, כאשר תמצא ידם לתפוש אותנו חיים? אוי לבני הנעורים, אשר יפרכו הייסורים הרבים את כוח עלומיהם, ואוי למלאי-הימים, אשר ייכשל כח זקנתם לשאת את הצרות. ראה יראה האחד בהילקח ממנו אשת-נעוריו לחרפות ושמוע ישמע את קול בנו המשווע לעזרת אביו - וידיו תהיינה אסורות ולא יהיה לו כוח להושיע? לא ולא! עוד ידינו לא אסורות והן מחזיקות בשלח, תהיינה לנו לישועה הפעם! ומות נמות בטרם נהיה עבדים לשונאינו, ובני-חורין נשאר בעזבנו את ארצות החיים, אנחנו, נשינו ובנינו! ככה צוו עלינו חקי תורתנו, על זאת מתחננים אלינו נשינו ובנינו! האלוהים פקד עלינו את הגזרה הזאת, והיא העצה היעוצה על אף הרומאים ועל חמתם: יראים הם, פן ימות אחד ממנו, טרם ילך שבי לפניו. נמהר-נא במעשינו ותחת שמחת השונאים על שברנו, אשר אליה הם נושאים את נפשם, נשאיר להם מבוכה ותמהון, בראותם את גבורת-לבנו."

מקור: יוסף בן מתתיהו, תולדות מלחמת היהודים ברומאים, פרק שמיני, ספר שביעי.

תרגום: ד"ר י.ג. שמחוני.